

Kommunens dnr: BU.2021.32
Mottagarens dnr: U2021/01877

Utbildningsdepartementet
u.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia till:
fritjof.karlsson@regeringskansliet.se

Remissvar från Gislaveds kommun avseende promemorian ”Försöksverksamhet med yrkesinriktningar på högskoleförberedande program” (U2021/01877)

Inledning

Gislaveds kommun är en av remissinstanserna avseende promemorian ”Försöksverksamhet med yrkesinriktningar på högskoleförberedande program” (U2021/01877). Nedan lämnar Gislaveds kommun synpunkter om promemorians huvudförslag om ett bemyndigande för att genomföra försöksverksamhet med inriktningar med yrkeskurser på högskoleförberedande program och genomförande av en försöksverksamhet på Ekonomiprogrammet med en handelsinriktning. Även ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna i promemorian kommenteras liksom vissa av bestämmelserna i förslaget till förordning om försöksverksamheten.

Förslaget i 3.1 om ett bemyndigande för att genomföra en försöksverksamhet

Promemorians förslag:

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om försöksverksamhet med inriktningar med yrkeskurser på högskoleförberedande program. Sådana föreskrifter ska få innebära avvikelser från bestämmelserna om vad högskoleförberedande program ska utgöra grund för och bestämmelserna om vilka krav som finns på arbetsplatsförlagt lärande.

Gislaveds kommun delar bedömningen i promemorian att det kan finnas behov av inriktningar på högskoleförberedande program där det ingår

BARN- OCH UTBILDNINGSFÖRVALTNINGEN

yrkeskurser. Det är rimligt att det ska vara möjligt med mellanformer som ligger mellan dagens högskoleförberedande program och dagens yrkesprogram. Den nuvarande regleringen ger inte tillräckliga möjligheter för utbildningar som täcker in arbetsmarknadens behov och behoven av att lägga en grund för fortsatta studier. Det finns ett flertal yrken där det kan anses vara rimligt med en väg in i yrket som både bygger på väsentliga inslag av utbildning i yrkesämnen och en bredare teoretisk grund.

Om sådana utbildningar ska kunna tillskapas så behöver nuvarande bestämmelser förändras för att peka på att utbildningarna såväl lägger en grund för högskolestudier som för att direkt utöva yrken efter gymnasiestudierna eller fördjupa yrkeskunskaperna genom ytterligare yrkesutbildning. Det är också högst rimligt att sådana utbildningar kan behöva innehålla obligatoriskt arbetsplatsförlagt lärande för att eleverna även praktiskt ska kunna omsätta sina teoretiska yrkeskunskaper under utbildningen. Båda dessa delar kräver särskilda bemyndiganden till regeringen eller den myndighet som regeringen ger i uppdrag att utfärda sådana föreskrifter.

Förslaget i 3.2 om genomförande av försöksverksamhet på Ekonomiprogrammet med en handelsinriktning

Promemorians förslag:

En försöksverksamhet på Ekonomiprogrammet med en inriktning med yrkeskurser från handelsområdet ska regleras i förordning. Utbildningen ska bedrivas inom ramen för ett särskilt examensmål. Försöksverksamheten ska bygga på frivillighet. En huvudman ska kunna beviljas deltagande i försöksverksamheten om huvudmannen erbjuder utbildning på Ekonomiprogrammet och Försäljnings- och serviceprogrammet inom samma skolenhet. Statens skolverk ska vara den myndighet som administrerar försöksverksamheten och hanterar ansökningar från huvudmän som önskar delta i försöksverksamheten.

Gislaveds kommun delar promemorians uppfattning om att det finns en stor grupp elever som går högskoleförberedande program men sedan inte söker sig till högskolan utan i stället arbetar bland annat inom handeln. I och med att det redan idag finns beröringspunkter mellan Ekonomiprogrammet och Handels- och administrationsprogrammet så förefaller det vara en rimlig ingång att bedriva en försöksverksamhet inom Ekonomiprogrammet som innehåller en större mängd handelsinriktade kurser.

Samtidigt är det viktigt för små och medelstora gymnasieskolor att det finns ett tillräckligt underlag för de olika utbildningar som kommer att vara riktade mot handel och ekonomi. Det finns en risk att införandet av en handelsinriktning på Ekonomiprogrammet gör det svårt att samla tillräckligt antal elever såväl på det kommande Försäljnings- och serviceprogrammet

som på en handelsinriktning på Ekonomiprogrammet. Det finns en möjlighet att resultatet blir ytterligare färre elever som väljer Försäljnings- och serviceprogrammet om det upplevs möjligt att få samma arbetsmöjligheter inom handeln på en handelsinriktning inom Ekonomiprogrammet samtidigt som eleverna i övrigt får en bredare kompetens. Samtidigt finns det en risk att alltför få av Ekonomiprogrammets elever upplever det som intressant att läsa handelskurser i stället för ekonomi- eller juridikkurser om det ändå upplevs att det inte klart förbättrar möjligheterna till anställningsbarhet.

För att det för mindre och medelstora gymnasieskolor ska finnas möjlighet att bedriva såväl Försäljnings- och serviceprogrammet som en handelsinriktning på Ekonomiprogrammet så är det viktigt att det finns samläsningsmöjligheter mellan de båda utbildningarna. Det är då av vikt att de inriktningsspecifika kurserna på handelsinriktningen endast utgörs av kurser som är programgemensamma på Försäljnings- och serviceprogrammet. Detta ger också en större enhetlighet i förhållande till de arbeten som utbildningarna ska kunna leda till.

Promemorians krav på att huvudmän som ska anordna handelsinriktningen på Ekonomiprogrammet ska erbjuda Ekonomiprogrammet och Försäljnings- och serviceprogrammet på samma skolenhet är högst rimligt. Det behöver ske en betydande integration mellan handelsinriktningen på Ekonomiprogrammet och Försäljnings- och serviceprogrammet samtidigt som kopplingarna med övriga inriktningar inom Ekonomiprogrammet består.

Det är naturligt att Skolverket i enlighet med promemorians förslag hanterar ansökningarna om deltagande i försöksverksamheten. Det förefaller också vara en rimlig tidsperiod för försöksverksamheten med tre årskullar elever. Det är viktigt att Skolverket generellt har en välvillig inställning till att bevilja ansökningar om att delta i försöksverksamheten från huvudmän som uppfyller kravet på att anordna Försäljnings- och serviceprogrammet och Ekonomiprogrammet på samma skolenhet så att många olika typer av gymnasieskolor får möjlighet att delta i försöksverksamheten och så att det brett kan prövas om det finns ett tillräckligt underlag för utbildningen och om de avsedda effekterna uppnås.

Förslaget i 4 avseende ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Promemorians förslag:

Ändringar i skollagen ska träda i kraft den 1 juli 2022. Förordningen om försöksverksamhet på Ekonomiprogrammet med inriktning handel inom gymnasieskolan ska träda i kraft den 1 juli 2022. Förordningen tillämpas första gången i fråga om utbildning som påbörjas läsåret 2023/2024.

Gislaveds kommun anser det vara rimligt att ändringen i Skollagen för att möjliggöra att meddela föreskrifter om en försöksverksamhet med yrkeskurser på högskoleförberedande program och förordningen om försöksverksamhet på Ekonomiprogrammet träder i kraft den 1 juli 2022. Detta bör ske så snart som det är praktiskt möjligt för att Skolverket så tidigt som möjligt ska kunna godkänna huvudmäns deltagande i försöksverksamheten. Det är då också rimligt att försöksverksamheten påbörjas för de elever som börjar Ekonomiprogrammet läsåret 2023/2024 och därmed kan välja en handelsinriktning inför årskurs 2.

I promemorian föreslås dock också att de elever som börjar Ekonomiprogrammet läsåret 2022/2023 utanför försöksverksamheten ändå skulle kunna välja en handelsinriktning när de väljer inriktning inför årskurs 2. Detta skulle vara olyckligt eftersom eleverna då inte har känt till möjligheten att välja en handelsinriktning inför årskurs 2 när de gör sitt gymnasieval. Det innebär då att inga ytterligare elever kan lockas att söka utbildningen på grund av det nya innehållet. Samtidigt så har de elever som faktiskt väljer Ekonomiprogrammet inte valt programmet utifrån en kunskap om att denna möjlighet skulle finnas, vilket lär göra antalet elever som väljer inriktningen lägre än vad det annars skulle vara, vilket lär medföra att det på många av skolorna inom försöksverksamheten inte kommer att vara ekonomiskt och organisatoriskt möjligt att faktiskt starta inriktningen.

Det bör därför läsåret 2023/2024 liksom läsåren 2024/2025 och 2025/2026 bara vara elever som då påbörjar gymnasiestudierna på Ekonomiprogrammet på en skola som fått beviljat att anordna försöksverksamheten som ska kunna välja handelsinriktningen inför årskurs 2. Inga elever som redan läsåret 2022/2023 antas till Ekonomiprogrammet bör kunna välja handelsinriktningen.

Förslaget i 1.2 till förordning om försöksverksamhet med inriktning handel inom gymnasieskola, 3 § angående villkor för huvudmannens deltagande

Promemorians förslag:

Statens skolverk får bevilja huvudmän som erbjuder utbildning på Ekonomiprogrammet och Försäljnings- och serviceprogrammet inom samma skolenhet att delta i försöksverksamheten. Deltagande får beviljas om det finns ett lokalt programråd för samverkan mellan skola och arbetsliv för utbildningen. Det kan vara ett som är inrättat för Försäljnings- och serviceprogrammet, eller ett som inrättas särskilt för försöksverksamheten. Huvudmannen ska säkerställa att det lokala programrådet ges möjlighet att medverka i det systematiska kvalitetsarbetet för utbildningen. Skolverket beslutar efter ansökan vilka huvudmän som får delta i försöksverksamheten.

Gislaveds kommun anser som ovan redovisats att det är ett lämpligt krav att huvudmannen ska erbjuda utbildning såväl på Ekonomiprogrammet som på Försäljnings- och serviceprogrammet inom samma skolenhet för att få delta i försöksverksamheten med en handelsinriktning på Ekonomiprogrammet.

Det är också väsentligt med de näringslivskopplingar som programråd ger för handelsinriktningen på Ekonomiprogrammet. De alternativ som skisseras där det kan handla om ett befintligt programråd för Försäljnings- och serviceprogrammet eller ett nyskapat för försöksverksamheten är högst rimliga. Det finns ju dock även idag möjligheter att ha programråd även för högskoleförberedande program även om det inte är obligatoriskt som för yrkesprogrammen. Om det finns ett befintligt programråd för Ekonomiprogrammet bör det kunna användas även för försöksverksamheten med handelsinriktning på Ekonomiprogrammet. Självfallet kan det även vara en möjlighet med ett gemensamt befintligt programråd för Försäljnings- och serviceprogrammet och för Ekonomiprogrammet där även försöksverksamheten då naturligt ingår.

Det vore även lämpligt att ange att de huvudmän som ansöker om deltagande i försöksverksamheten och som uppfyller kraven i 3 § ska beviljas tillstånd att delta i försöksverksamheten av Statens skolverk.

Förslaget i 1.2 till förordning om försöksverksamhet med inriktning handel inom gymnasieskola, 7 § angående utbildningens innehåll och utformning

Promemorians förslag:

I försöksverksamheten ska Ekonomiprogrammet ha en nationell inriktning benämnd Handel som ska innehålla yrkesämnena. Inriktningen ska omfatta 400 gymnasiepoäng och programfördjupningen 200 gymnasiepoäng. Elever som läser inriktningen har rätt till minst 2 240 undervisningstimmar om 60 minuter (garanterad undervisningstid). Inriktningen får börja det andra eller tredje läsåret.

Gislaveds kommun tillstyrker benämningen av inriktningen och att den ska innehålla yrkesämnena eftersom det är nödvändigt för att uppnå syftet med utbildningen. Det kan däremot ifrågasättas om omfattningen av inriktningen är tillräcklig. De inriktningsspecifika kurserna och programfördjupningskurserna sammantaget antas vara 600 poäng precis som för dagens två inriktningar på Ekonomiprogrammet även om det är 100 poäng mer inriktningsspecifika kurser och 100 poäng mindre programfördjupning. För att få tillräckliga yrkeskunskaper inom handeln bör det finnas ett större utrymme för inriktningsspecifika kurser än så. Det finns självfallet ett intresse för att utbildningen även i fortsättningen ska ge en relativt bred högskolebehörighet och det vore olämpligt att ta bort någon av

förstakurserna i de gymnasiegemensamma ämnena (och självfallet gäller detsamma kurserna som krävs för allmän högskolebehörighet). Däremot kan det ifrågasättas om inte Samhällskunskap 2 och Matematik 2b kunde strykas som gymnasiegemensamma kurser inom försöksverksamheten (men fortfarande ingå obligatoriskt på inriktning Ekonomi och inriktning Juridik). De poäng som då frigörs skulle kunna användas för att förstärka de inriktningsspecifika kurserna. Försäljnings- och serviceprogrammet har 900 poäng programgemensamma kurser och 700 poäng programfördjupningskurser så om inriktningen ska kunna ses som en annan ingång till handelsyrkena så bör poängutrymmet för inriktningsspecifika kurser utökas (och då inte på bekostnad av programfördjupningskurserna).

Givet andelen yrkeskurser på handelsinriktningen är den garanterade undervisningstiden rimlig. Förutsatt att det handlar om ett alternativ för elever som inte redan direkt inför gymnasieansökan ser ett intresse av att välja en yrkesutbildning är det rimligt att inriktningen bara kan starta år två eller tre.

Förslaget i 1.2 till förordning om försöksverksamhet med inriktning handel inom gymnasieskola, 8 § angående utbildningens innehåll och utformning

Promemorians förslag:

Delar av utbildningen ska vara arbetsplatsförlagd och omfatta minst fyra veckor. Varje vecka som genomförs på en arbetsplats ska för en elev i gymnasieskolan anses motsvara 23 timmars garanterad undervisningstid. Rektorn ansvarar för att det för varje elev och arbetsplats upprättas en plan. Planen ska utgå från en gemensam planering med eleven och arbetsplatsen och ska innehålla uppgifter om 1. Vilka kurser eller delar av kurser som ska genomföras på arbetsplatsen, 2. Vilka arbetsmoment och arbetsuppgifter som eleven ska genomföra under det arbetsplatsförlagda lärandet, 3. Vilken lärare på skolenheten och vilken handledare på arbetsplatsen som ska vara kontaktpersoner för den arbetsplatsförlagda delen av utbildningen, och 4. Hur uppföljning ska genomföras.

Gislaveds kommun anser minimiomfattningen av det arbetsplatsförlagda lärandet vara rimlig givet omfattningen av yrkeskurser på handelsinriktningen på Ekonomiprogrammet. Att varje vecka på arbetsplatsen ska motsvara 23 timmars garanterad undervisning överensstämmer med regleringen av arbetsplatsförlagt lärande i 4 kap. 12 § GyF, och är därmed rimlig. Däremot är förslagen i promemorian om en individuell plan och dess innehåll inte i överensstämmelse med vad som allmänt gäller för arbetsplatsförlagt lärande enligt 4 kap. 12 och 14 §§ GyF. Det finns ingen anledning varför det ska ställas krav på en individuell plan för det arbetsplatsförlagda lärandet vid ett

mindre omfattande arbetsplatsförlagt lärande som den i försöks-
verksamheten i förhållande till det som gäller normalt vid arbetsplatsförlagt
lärande på yrkesprogram. Fördelningen av det arbetsplatsförlagda lärandet
över läsåren och avgörandet om hela eller delar av kurser bör
arbetsplatsförläggas bör kunna beslutas av rektor för inriktningen i stort på
samma sätt som för yrkesprogram och behöver inte detaljredovisas för varje
enskild elev.

För Gislaveds kommun

Agneta Åhsberg

Barn- och utbildningschef